

בש"פ 4954/21 - תום בן דוד נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון

בש"פ 4954/21

לפני: כבוד השופט י' אלרון

העורר: תום בן דוד

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

ערר על החלטתו של בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו ב-מ"ת 9057-08-19 מיום 11.7.2021 שניתנה על ידי כב' השופט י' טופף

בשם העורר: עו"ד איתן פינקלשטיין

בשם המשיבה: עו"ד חן אבידוב

החלטה

1. לפני ערר לפי סעיף 53 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים) התשנ"ו-1996 (להלן: חוק המעצרים), על החלטת בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו (השופט י' טופף) במ"ת 9075-08-19 מיום 11.7.2021, בגדרה נדחתה בקשה לעיון חוזר בתנאי מעצרו של העורר.

רקע והשתלשלות ההליכים

2. המסכת העובדתית הצריכה לעניין פורטה בהרחבה על ידי חברתי השופטת ד' ברק-ארז בבש"פ 405/21 מדינת ישראל נ' בן דוד (8.2.2021), ועל כן אסתפק בתיאור תמציתי של השתלשלות העניינים עד כה.

3. נגד העורר ו-11 נוספים הוגש כתב אישום בגין התאגדות בארגון פשיעה כלכלי, שביצע פעולות פליליות שיטתיות הכוללות בין היתר הפצת חשבוניות מס כוזבות, ניכוי חשבוניות מס כוזבות והלבנת הון. 10 נאשמות נוספות הן חברות בע"מ אשר כנטען בכתב האישום שימשו את ארגון הפשיעה, בהן שלוש שנרשמו על שם העורר (נאשמות 14-16, להלן: חברות העורר).
4. כתב האישום, אשר תוקן מספר פעמים, מייחס לעורר חברות בדרג הבכיר בהיררכיה של הארגון, יחד עם שני אחיו, הנאשמים 1-2 (להלן בהתאמה: יניב והראל), ועבירה של מנהל בארגון פשיעה לפי סעיף 2(א)(1) לחוק מאבק בארגוני פשיעה, התשס"ג-2003 (להלן: חוק מאבק בארגוני פשיעה).
5. עוד מיוחסת לעורר הלבנת הון, בהיקף פעולות כולל של 221,496,610 ש"ח, בריבוי עבירות של עשיית פעולה אסורה ברכוש, לפי סעיף 3(א) לחוק איסור הלבנת הון, התש"ס-2000 (להלן: חוק הלבנת הון), בצירוף סעיף 3 לחוק מאבק בארגוני פשיעה; וכן בריבוי עבירות של עשיית פעולה ברכוש אסור, לפי סעיף 4 לחוק הלבנת הון וסעיף 3 לחוק מאבק בארגוני פשיעה.
6. ביום 16.01.2018 נעצר העורר בספרד, שבה התגורר באותה עת, מכוח צו אינטרפול. הוא הוסגר לישראל ביום 23.7.2019, וביום 5.8.2019 הגישה נגדו המשיבה כתב אישום מתוקן, בד בבד עם בקשה למעצר עד תום ההליכים. ביום 22.1.2020, לאחר שהוגשו מספר תסקירים ונערכו דיונים, הורה בית המשפט המחוזי להעביר את העורר למעצר בפיקוח אלקטרוני.
7. ערר המשיבה על החלטה זו נדחה בעיקרו ביום 30.1.2020 (בש"פ 648/20, השופט ע' פוגלמן), אולם נקבעו הגבלות נוספות על העורר בעת מעצרו בפיקוח אלקטרוני, בגדרן נאסר עליו כל שימוש במכשירים חכמים אשר ביכולתם להתחבר לרשת האינטרנט, וכל שימוש בטלפון קווי.
8. בית משפט זה האריך את מעצרו של העורר שלוש פעמים לתקופה של 150 ימים בכל פעם, או עד למתן פסק דין בתפ"ח 24905-02-18, לפי המוקדם. ההארכה השלישית נקבעה בהחלטה מיום 26.5.2021 ותקפה מיום 31.5.2021 (בש"פ 5144/20, השופט ד' מינץ; בש"פ 8935/20, השופט נ' הנדל; בש"פ 3491/21, השופטת ד' ברק-ארז, בהתאמה).
9. ביום 27.7.2020 הגיש העורר בקשה לבית המשפט המחוזי לעיון חוזר בתנאי מעצרו, שהתמקדה בטענות בעניין הליך הסגרתו של העורר מספרד, אשר לא הועלו בהליכים קודמים. בית המשפט המחוזי דחה את הבקשה בהחלטה מיום 10.1.2021.
10. ערר על החלטה זו נדחה על ידי השופטת ד' ברק-ארז (בש"פ 405/21), בקובעה כי טענותיו של העורר, "המשלבות היבטים מורכבים של דין ועובדה", מתאימות להתברר בהליך העיקרי.
11. בהמשך הגיש העורר בקשה נוספת לעיון חוזר בתנאי מעצרו, וגם המשיבה הגישה בקשה לחילוט ערבויות

ולעיון חוזר בתנאי המעצר, בשל הפרתם מצד העורר. ביום 24.3.2021, בדיון בבית המשפט המחוזי בבקשות אלה, התחייב העורר כי יימנע מהגשת בקשה נוספת לעיון חוזר למשך שישה חודשים, על בסיס מסד הנתונים הידוע באותה עת (להלן: ההתחייבות). במסגרת פשרה זו חזרה בה המשיבה מבקשתה.

12. ביום 27.4.2021 הגיש העורר עוד בקשה לעיון חוזר בתנאי מעצרו, בגדרה ביקש להקל את תנאי מעצרו ולאפשר את יציאתו לעבודה אצל אחת מהמפקחות עליו (להלן: הבקשה).

13. בבקשה טען העורר כי חל שינוי נסיבות משמעותי, שכן המשיבה הגיעה להסדר טיעון עם יניב והראל (להלן: הסדר הטיעון), בגדרו תוקן כתב האישום, ובין היתר הוסרו ממנו עבירות מס שיוחסו לחברות העורר. לשיטתו, יש בהתפתחות זו משום הסרה של עבירת המקור היחידה שיוחסה לו. עוד טען העורר כי נוכח שחרורו של הראל ביום 7.4.2021, אשר לגישתו, חומרת מעשיו ומסוכנותו גדולות יותר מאלה של העורר, יש להקל גם בתנאי מעצרו.

14. בית המשפט המחוזי דחה בקשה זו, ביום 11.7.2021, בהחלטתו מושא הערר שלפניי (להלן: ההחלטה).

15. נקבע כי לא חל שינוי במסד הנתונים שעל בסיסו התחייב העורר שלא להגיש בקשות נוספות לעיון חוזר למשך 6 חודשים, שכן כתב האישום המתוקן ביחס ליניב ולהראל הוגש במסגרת הסדר טיעון שהעורר אינו צד לו, ולכן כתב האישום המחייב בעניינו הוא כתב האישום המתוקן ברביעית מיום 21.3.2021.

16. עם זאת, בית המשפט דן "למען הזהירות" בנימוקי הבקשה לגופם, ודחה את טענת העורר, לפיה חל שינוי נסיבות המקרים עילה לעיון חוזר בתנאי מעצרו מכוח סעיף 52(א) לחוק המעצרים.

17. בהחלטה נקבע כי העורר לא הציג בסיס לקביעה שחל שינוי במסוכנות הנשקפת ממנו, וכי סכנת הימלטותו מחייבת את המשך האיזוק האלקטרוני – זאת בין היתר נוכח העובדה שבשנים שקדמו למעצרו, העורר ביסס את מרכז חייו בספרד, שם נישא לבן זוגו ומשם ניהל את עסקיו.

ביחס להסדר הטיעון אשר נחתם עם אחיו של העורר, נקבע כי אין בהגעה להסדר עם נאשם כדי להוות כרסום ראייתי לכאורי ביחס לנאשמים אחרים שהואשמו יחד עמו. לגבי ההשמטה של עבירות המס של חברות בבעלות העורר בכתב האישום המתוקן במסגרת הסדר הטיעון, נקבע שהדבר לא הביא לשינוי בעבירות המיוחסות לעורר עצמו.

18. באשר להבדלים בין העורר לבין הראל, צוין כי הליך המעצר איננו עונש, אלא נועד להגן על בטחון הציבור ולמנוע שיבוש הליכי משפט והימלטות מאימת הדין. נקבע כי עם סיום משפטו של הראל והשלמת ריצוי עונשו, אין מקום להשוואה בינו לבין העורר, שכן ההליך בעניינו של זה האחרון מוסיף להתנהל.

19. עוד צוין בית המשפט קמא כי לא נעלם מעיניו פרק הזמן הממושך שבו שוהה העורר בתנאי מעצר מגבילים, אולם אין בכך כדי לשנות את "נקודת האיזון" בהחלטת המעצר עד תום ההליכים; וכי בתיקים בהיקף גדול כמו התיק שבעניינו, לא ניתן לצפות להתקדמות משמעותית בפרקי זמן של חודשים ספורים.

20. העורר טען בין היתר כי בית המשפט המחוזי שגה כשקבע כי תיקון כתב האישום בעניינם של אחיואינו מהווה "כרסום ראייתי", שכן מדובר ב"שינוי עובדתי" גם אם לא שונו העבירות המיוחסות לעורר. עוד נטען כי התיקון מצביע על חולשת הראיות ביחס לקיומו של ארגון פשיעה, שכן אם היו בידי המדינה "ראיות חזקות" לקיומו, "אסור היה לה בהתאם להנחיות פרקליט המדינה והפסיקה... להסיר אישום זה", כלשון העורר.

21. בנוסף טען העורר כי הוא אינו נמנה עם נותני ההוראות ביחס להלבנת ההון בכתב האישום, ולכן הוא לכל היותר "חייל" בארגון, שלא נשקפת ממנו מסוכנות. ממילא, נטען, לא מדובר בארגון פשיעה אלא בהתארגנות עבריינית לכאורה. טעם נוסף שציין העורר להפחתה במסוכנותו, הוא מוכנותה של אחת מהמפקחות להעסיקו בעבודה.

22. העורר העלה גם טענות ביחס להליך הסגרתו, בכללן כי יש לבטל את כתב האישום נגדו בשל הפרת כלל הייחודיות, בין היתר נוכח החלטה שניתנה באחרונה בבית המשפט הלאומי של ספרד.

עוד טען העורר כי בית המשפט קמא שגה כשקבע כי השוואה בין הראל לבינו אינה מהווה שינוי נסיבות. לשיטתו, גזירת עונשו של הראל מפחיתה את הרף העליון של עונשו האפשרי, בייחוד בשל עבר פלילי ומעשים חמורים יותר שיוחסו להראל. לעמדתו יש גם להפחית את ערבותו, נוכח חלופי הזמן וגובה הערבויות שנקבעו ביחס להראל.

23. שינוי נסיבות נוסף עליו הצביע העורר הוא סיום עדותו הראשית של עד המדינה בתיק העיקרי, שכן לעמדתו בסיומה מתאיין החשש לשיבוש הליכי משפט.

24. לשיטת העורר בית המשפט קמא לא נתן משקל ראוי לביטול דיונים ולעיכובים בניהול התיק העיקרי. עוד נטען שהעורר הוא היחיד מבין 11 נאשמים שעדיין עצור ללא הקלה משמעותית בתנאי מעצרו, בעוד שאחרים קיבלו הקלות שונות. לעמדתו, בית המשפט לא התחשב בזמן הממושך שבו לא הפר העורר את תנאי מעצרו הפרות מהותיות.

25. המשיבה, מנגד, סומכת ידיה על החלטתו של בית המשפט המחוזי.

26. בדיון שנערך בפני ציין בא כוחה של המשיבה כי אך לפני כחודשיים ניתנה החלטה מנומקת בבית משפט זה בדבר הארכת מעצרו של העורר (בש"פ 3491/21 שלעיל), שבה העלה העורר טענות זהות. משכך, נטען, מוטל על העורר נטל מהותי להראות כי חל שינוי נסיבות תוך פרק זמן קצר.

נטל זה אף מתעצם, לשיטת המשיבה, נוכח התחייבות העורר שלא להגיש בקשות לעיון חוזר במשך שישה חודשים, הסכמה שבגדרה חזרה בה המשיבה מבקשתה לעיון חוזר. המשיבה הדגישה כי הבקשה לעיון חוזר מושא הערר דן הוגשה בניגוד להתחייבות האמורה, כחודש בלבד לאחר שזו ניתנה.

עוד טענה המשיבה כי מקומן של הטענות השונות בעניין הסגרת העורר מספרד, ראוי שתבררנה בהליך העיקרי. לשיטתה, העורר ממילא מנוע מהעלאת טענות אלה בהליך דן, שעה שוויתר על העלאתן בהליך העיקרי לפני כחודש ימים, ובעת שבהחלטה קודמת נקבע שמקומן של טענות מסוג זה הוא בהליך העיקרי (בש"פ 405/21 שלעיל).

27. נטען כי העורר לא יכול להיבנות מהשוואה להראל, שכן יש להבחין בין נאשם אשר מודה במיוחד לו במסגרת הסדר טיעון, בכלל זה אף הסכמהעונשית, לבין נאשם שאינו מודה וממשיך לנהל את ההליך הפלילי בעניינו. עוד הוסיפה המשיבה כי ממילא השוואה זו נדחתה בהחלטת בית משפט זה (בש"פ 3491/21 שלעיל).

28. באשר לטענות אודות שינוי עובדתי בשל תיקון כתב האישום ביחס לקיומו של ארגון הפשיעה, סברה המשיבה כי אין בהן ממש, שכן ישנן הודאות של "ראש ארגון הפשיעה" ושל "סגנו", לפיהן הארגון פעל כפי שתואר בכתב האישום, ופסקי הדין המרשיעים אותם הם חלוטים.

דיון והכרעה

29. לאחר עיון בבקשה ובנספחיה ושמיעת באי כוח הצדדים, הגעתי לכלל מסקנה כי דין הערר להידחות.

30. סעיף 52(א) לחוק המעצרים מורה כי:

"עצור, משוחרר בערובה או תובע רשאי לפנות לבית המשפט בבקשה לעיון חוזר, בענין הנוגע למעצר, לשחרור או להפרת תנאי השחרור בערובה, לרבות בהחלטה לפי סעיף זה, אם נתגלו עובדות חדשות, נשתנו נסיבות או עבר זמן ניכר מעת מתן ההחלטה".

בבסיס הוראת חוק זו ניצבת בחינה של שינוי נסיבות או הימשכות ההליכים בעניינו של נאשם, אשר עשויים להשפיע על ההחלטות שניתנו בעניינו בהליך העיקרי המתנהל נגדו, ואשר יש בהם כדי ללמד אם השתנתה נקודת האיוון בין הגבלת חירותו של נאשם לבין האינטרס הציבורי בהגנה על שלום הציבור וביטחונו.

31. השגותיו של העורר נסובות בעיקר אודות שינוי עובדתי שחל לטענתו בעקבות הסדר הטיעון שנחתם עם יניב והראל, ותיקון כתב האישום בעניינם.

כדי שתתקיים עילה לעיון חוזר אשר עניינה גיליון של עובדות חדשות שיש בהן כדי להביא לכרסום בתשתית הראייתית, על המבקש להראות כי חל "מהפך ראייתי" של ממש או "שינוי דרמטי" בתשתית הראייתית, אשר יש בו "כדי להפוך את הקערה על פיה" (ראו והשוו: בש"פ 1091/20 מדינת ישראל נ' שיכה (8.4.2020)).

לא מצאתי כי תיקון כתב האישום במסגרת הסדר הטיעון עם יניב והראל מהווה "מהפך ראייתי" שכזה, וממילא כתב האישום בעניינו של העורר נותר ללא שינוי, ומשקף מסוכנות נוכח טיבן וחומרתן של העבירות שבהן הוא נאשם.

בדין קבע גם בית המשפט המחוזי כי סכנת ההימלטות הנשקפת מצד העורר נותרה על כנה – בין היתר כיוון שהעורר ביסס את מרכז חייו בשנים שקדמו למעצרו בספרד, שם נישא לבן זוגו והתגורר עמו, ומשם ניהל את עסקיו.

אף החשש לשיבוש הליכי משפט אינו מתאיין עם סיום עדותו הראשית של עד המדינה בתיק העיקרי, בין היתר נוכח עברו הפלילי של העורר הכולל הרשעה בעבירות של השמדת ראיות ושיבוש מהלכי משפט.

32. אין לקבל גם את ההשוואה שערך העורר עם העונש שנגזר על הראל במסגרת הסדר הטיעון, וממילא טענה זו נדונה ונדחתה בבית משפט זה רק לפני כחודשיים, במסגרת ההחלטה על הארכת מעצרו מיום 26.5.2021 (בש"פ 3491/21).

ביחס לטענות העורר בעניין הסגרתו מספרד, אין לי אלא לחזור על קביעתו של בית משפט זה בעניינו, לפיה טענות אלה ראוי שיתבררו במסגרת ההליך העיקרי.

33. אשר על כן, הערר נדחה.

ניתנה היום, ל' באב התשפ"א (8.8.2021).

ש ו פ ט